

Будь ласка, використовуйте бібліографічні описи, щоб цитувати або посилатися на цей матеріал:

Письменний В.В. Міжнародні програми фінансування проектів на засадах співфінансування з органами місцевого самоврядування / В.В. Письменний // *Методологічні проблеми фінансової теорії та практики*. – 2016. – №1. – С. 97–102.

або

Pysmennyi, V.V. (2016). Mizhnarodni prohramy finansuvannia proektiv na zasadakh spivfinansuvannia z orhanamy mistsevoho samovriaduvannia [International programs of financing the projects based on cost-sharing with local governments]. *Metodolohichni problemy finansovoi teorii ta praktyky – Methodological problems of financial theory and practice*, 1, 97–102 [in Ukrainian].

Письменний Віталій

Доцент кафедри фінансів ім. С.І. Юрія Тернопільського національного економічного університету, к.е.н., доцент

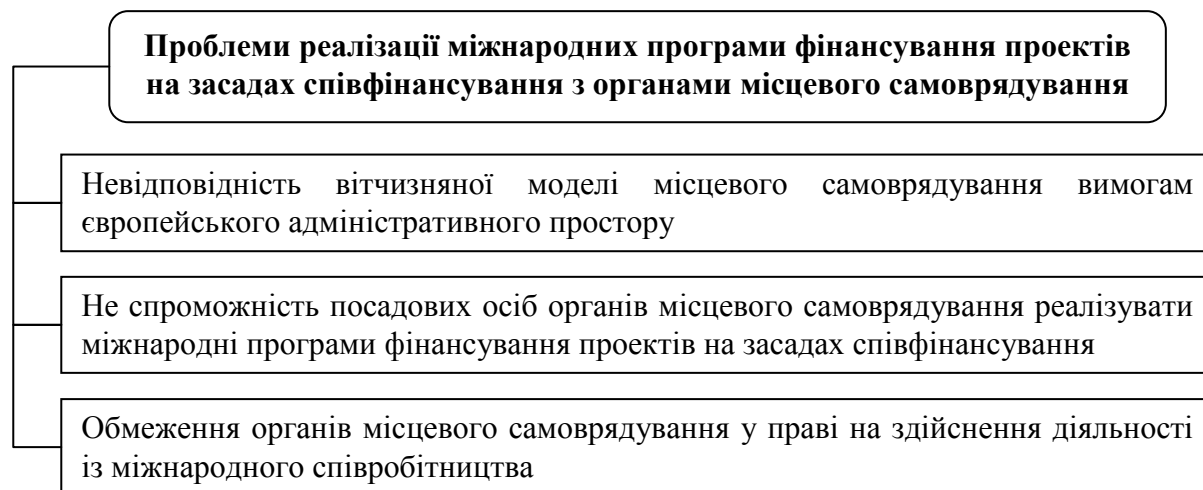
МІЖНАРОДНІ ПРОГРАМИ ФІНАНСУВАННЯ ПРОЕКТІВ НА ЗАСАДАХ СПІВФІНАНСУВАННЯ З ОРГАНАМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Окресливши демократичну траєкторію розвитку, Україна задекларувала будувати фінансово сильне і незалежне місцеве самоврядування. Щоправда, в умовах суспільно-політичних й економічних викликів виконати це завдання без підтримки з боку міжнародних фінансових або неурядових організацій видається усе важче. Відкрити нові можливості для розвитку територій та отримати додаткові ресурси допоможуть міжнародні програми фінансування проектів на засадах співфінансування з органами місцевого самоврядування. Це не тільки посилить роль місцевої влади в суспільному житті, а й наблизить нашу державу до загальносвітових інтеграційних процесів.

Основні бар'єри, які перешкоджають цьому, зводяться до невідповідності вітчизняної моделі місцевого самоврядування вимогам європейського адміністративного простору, не спроможності посадових осіб органів місцевого самоврядування реалізувати міжнародні програми фінансування проектів на засадах співфінансування, обмеження органів місцевого самоврядування у праві на здійснення діяльності з міжнародного співробітництва (рис. 1) [1]. Їх можна швидко ліквідувати завдяки консолідації зусиль місцевої влади, адекватній кадровій політиці, пошуку та використанні альтернативних джерел мобілізації фінансових ресурсів.

Сьогодні в Україні діє багато міжнародних фінансових та неурядових організацій, їх представництв, які можуть надати місцевій владі правову, кадрову, організаційну, технічну, а головне – фінансову підтримку для модернізації вітчизняної системи місцевого самоврядування. Частина з них

здійснює кредитування програм місцевого розвитку на засадах поворотності, строковості та платності. Разом з тим, можна виділити низку суб'єктів (наприклад, Агентства США, Канади та Швеції з міжнародного розвитку, Британська рада, Міжнародний фонд „Відродження”, ПРООН й інші), які виступають своєрідними „донорами” ресурсів.

Рис. 1. Проблеми реалізації міжнародних програми фінансування проектів на засадах співфінансування з органами місцевого самоврядування

Причому ключовим у цьому питанні є „співфінансування”, що передбачає використання усіх можливих джерел залучення коштів на реалізацію тієї чи іншої програми. Тобто, місцевій владі не варто сподіватися тільки на фінансову підтримку з боку міжнародних фінансових або неурядових організацій, необхідно розширити коло пошуків і вибрати найоптимальніші джерела фінансування. Нинішня ситуація ускладнюється як незакінченістю адміністративної реформи, так і декларативністю процесів фінансової децентралізації та деконцентрації державної влади, що лежать в основі відсутності політичної волі.

Мікрофінансування для місцевої органів влади здійснює Міністерство закордонних справ Естонії (табл. 1). Мета такого мікрофінансування – швидко реагувати на короткострокові потреби в пріоритетних державах, якою є й Україна, підвищити потенціал їх муніципальних органів. Напрямки проектних пропозицій стосуються освіти, охорони здоров'я, миру і стабільності, розвитку демократії та верховенства закону, економічного й екологічно сприятливого розвитку, інформування громадськості, глобальної освіти. Гранти надаються на основі співфінансування і можуть становити до 100% від загальної суми прийнятних витрат проекту в обсязі до 15 тис. євро.

Фонд Регіонального Співробітництва Чорного моря щорічно проводить конкурс проектів „Транскордонні ініціативи”. Його мета полягає в заохоченні державної, приватної та некомерційної політики, суспільних об'єднань розвивати програми, які просувають регіональну співпрацю і стабільність. Напрямами проектних пропозицій, які можуть зацікавити органи місцевого

самоврядування, є підготовка міжнародних діалогів серед урядових установ, громадських організацій і політичних інститутів, спрощення обміну кращими практиками в економічній сфері. Гранти надаються в обсязі до 75 тис. дол. США тривалістю до одного року.

Таблиця 1

Суб'єкти, які беруть участь у реалізації міжнародних програми фінансування проектів на засадах співфінансування з органами місцевого самоврядування

Суб'єкти	Мета фінансування	Напрямки фінансування	Обсяги фінансування
Міністерство закордонних справ Естонії	Швидко реагувати на короткострокові потреби в пріоритетних державах, підвищити потенціал їх муніципальних органів	Освіта, охорона здоров'я, мир і стабільність, розвиток демократії та верховенства закону, економічний й екологічний сприятливий розвиток, інформування громадськості, глобальна освіта	Співфінансування до 100% від загальної суми прийнятих витрат проекту в обсязі до 15 тис. євро
Фонд Регіонального Співробітництва Чорного моря	Заохочення державної, приватної та некомерційної політики, суспільних об'єднань розвивати програми, які просувають регіональну співпрацю і стабільність	Підготовка міжнародних діалогів серед урядових установ, громадських організацій і політичних інститутів, спрощення обміну кращими практиками в економічній сфері	До 75 тис. дол. США тривалістю до одного року
Польсько-українська фундація співпраці ПАУСІ	Інтенсивний транскордонний обмін знаннями і практикою у ключових сферах, що впливають на розвиток людського капіталу й формування громадянського суспільства	Реалізація програм на підтримку євроатлантичного курсу України, реформування місцевого самоврядування, енергоефективності та енергозбереження, залучення бізнесу до розвитку місцевих громад	Різні обсяги фінансування залежно від виду проекту
Фонд „Монсанта”	Поліпшення життя людей та зміцнення громад в усьому світі	Базова освітня підтримка, спрямована на покращення освіти в аграрних громадах, у тому числі за рахунок підтримки шкіл, бібліотек, наукових центрів, навчальних програм для фермерів й академічних програм	Від 25 тис. дол. США
Проект „Місцевий Розвиток, Орієнтований на Громаду”	Формування самосвідомості та самодостатності місцевих громад шляхом проведення відкритого діалогу між її членами, заохочення до соціальної активності, визначення колективного бачення майбутнього та впровадження спільних ініціатив	Сприяння поширенню питань місцевого врядування та сталого розвитку, підвищення енергоефективності на місцевому рівні, підтримка створення центрів з управління знаннями з мобілізації громад	Різні обсяги фінансування залежно від виду проекту
Проект „Підтримка децентралізації в Україні” DESPRO	Оптимізація системи управління та сприянні ефективному територіальному	Забезпечення централізованого водопостачання та впровадження енерго-	Різні обсяги фінансування залежно від виду проекту

	льному розвитку, що має забезпечити демократичні принципи місцевого врядування	ефективних технологій сільських громад	
Програма Транскордонного Співробітництва Польща-Білорусь-Україна	Надання можливості прикордонним регіонам використовувати спільні можливості у сфері розвитку підприємництва, освіти, охорони здоров'я, туризму, охорони навколишнього середовища	Промоція місцевої культури й охорона історичної спадщини; покращення доступності регіонів, розвиток надійного та стійкого до кліматичних впливів транспорту, комунікаційних мереж; спільні виклики у сфері безпеки; покращення управління кордонами та управління безпекою	На 2014–2020 роки бюджет Програми складає 175,8 млн. євро

Польсько-українська фундація співпраці ПАУСІ була заснована у квітні 2005 року і з того часу спрямовує свою діяльність на передачу Україні досвіду Польщі в адаптації до ринкової економіки та побудови демократичного громадянського суспільства. Її місія – інтенсивний транскордонний обмін знаннями і практикою у ключових сферах, що впливають на розвиток людського капіталу й формування громадянського суспільства. Напрями діяльності зводяться до реалізації програм на підтримку євроатлантичного курсу України, реформування місцевого самоврядування, енергоефективності та енергозбереження, залучення бізнесу до розвитку місцевих громад.

Фонд „Монсанта” є філантропічним відділенням однойменної компанії, що працює для поліпшення життя людей та зміцнення громад в усьому світі. Мінімальний розмір гранту становить 25 тис. дол. США і надається для базової освітньої підтримки, спрямованої на покращення освіти в аграрних громадах, у тому числі за рахунок підтримки шкіл, бібліотек, наукових центрів, навчальних програм для фермерів й академічних програм, які доповнюють шкільні програми; забезпечення потреб громад за рахунок підтримки неурядових організацій, що надають допомогу для продовольчої безпеки, доступу до чистої води й інших місцевих потреб.

Проект „Місцевий Розвиток, Орієнтований на Громаду” має на меті формування самосвідомості та самодостатності місцевих громад шляхом проведення відкритого діалогу між її членами, заохочення до соціальної активності, визначення колективного бачення майбутнього і впровадження спільних ініціатив. Конкретними цілями проекту є сприяння поширенню питань місцевого врядування та сталого розвитку, підвищення енергоефективності на місцевому рівні, підтримка створення центрів з управління знаннями з мобілізації громад. Він фінансується Європейським союзом, співфінансується і впроваджується ПРООН.

В умовах глобалізаційних зрушень актуалізується питання зменшення обсягів викидів парникових газів шляхом розбудови інституційної, адміністративної та технічної спроможності задля використання потенціалу сільськогосподарської біомаси для тепло- і гарячого водопостачання. У 2014 році ПРООН забезпечував реалізацію проекту „Розвиток та комерціалізація

біоенергетичних технологій у муніципальному секторі в Україні”. Зокрема, одним з практичних результатів стало введення в експлуатацію 18 муніципальних систем тепло- та гарячого водопостачання на біомасі (бюджет проекту – 40,2 тис. дол. США).

Екологічна ціль простежується в проекті ПРООН „Трансформація ринку в напрямку енергоефективного освітлення”. Станом на 2013 рік у його рамках були виконані технічні роботи щодо установки енергоефективного освітлення в селі Нецерів Київської області, підготовлено необхідну документацію для виконання проекту й узгоджено із усіма відповідними органами [2]. Сьогодні важливо й надалі модернізувати український ринок в напрямі впровадження більш енергоефективних технологій освітлення та поступового припинення використання неефективних джерел освітлення у житлових і громадських будівлях, загальноосвітніх школах й інших закладах.

Також необхідно згадати про швейцарсько-український проект „Підтримка децентралізації в Україні” DESPRO, який активно співпрацює зі сільськими громадами у контексті вироблення методології складання стратегій розвитку сільської території. Місія цього проекту полягає в оптимізації системи управління та сприянні ефективному територіальному розвитку, що має забезпечити демократичні принципи місцевого врядування, а також надати якісні суспільні послуги сільським мешканцям. Його реалізація здійснюється на основі співфінансування з різних джерел – ресурсів проекту, місцевих бюджетів і суб’єктів господарювання.

Одним з останніх заходів проекту DESPRO в 2015 році стало сприяння у будівництві водогону в селі Павлівка Погребищенського району Вінницької області, що забезпечує централізованим водопостачанням всю громаду. Бюджет проекту будівництва водогону розрахований на 1,3 млн. грн., більшу частину з яких збрала громада (близько 725 тис. грн.). Натомість з місцевих бюджетів виділено 140 тис. грн., місцевими сільгоспприємствами – 105 тис. грн., проектом DESPRO – 300 тис. грн. [3]. Протяжність водогону охоплює всю територію села (становить 14,5 км), що дає змогу забезпечити якісними комунальними послугами згідно європейських стандартів.

Програма Транскордонного Співробітництва Польща-Білорусь-Україна надає можливість прикордонним регіонам використовувати спільні можливості у сфері розвитку підприємництва, освіти, охорони здоров’я, туризму, охорони навколишнього середовища. У 2007–2013 роках було підписано 117 контрактів про співфінансування проектів на суму 174,1 млн. євро. У Польщі проекти реалізовувалися у Підляському, Люблінському, Підкарпатському воєводствах, у Білорусі – в Гродненській, Брестській, Мінській та Гомельській областях, в Україні – у Львівській, Волинській, Закарпатській, Івано-Франківській, Рівненській і Тернопільській областях.

На 2014–2020 роки бюджет Програми транскордонного співробітництва Польща-Білорусь-Україна складає 175,8 млн. євро, з яких: промоція місцевої культури й охорона історичної спадщини – 30,9 млн. євро; покращення доступності регіонів, розвиток надійного та стійкого до кліматичних впливів транспорту, комунікаційних мереж – 53,4 млн. євро; спільні виклики у сфері

безпеки – 42,3 млн. євро; покращення управління кордонами та управління безпекою – 31,6 млн. євро [4]. До території реалізації програми входять Львівська, Волинська та Закарпатська області (із прилеглих регіонів – Рівненська, Тернопільська й Івано-Франківська області).

Насамкінець варто звернути увагу на ключовій перешкоді, яка стоїть на заваді розвитку міжнародних програм фінансування проектів на засадах співфінансування з органами місцевого самоврядування. Серед посадових осіб органів місцевого самоврядування, особливо в сільській місцевості, не вистачає фахівців з володінням іноземних мов, комунікативними навиками, знанням сучасних комп'ютерних технологій, вищою освітою тощо [5, с. 309]. Разом з посиленням моральних якостей, почуття відповідальності та мотиваційних чинників, вирішення кадрової проблеми дасть змогу забезпечити плідну проектну міжнародну співпрацю.

Література:

1. Питання участі органів місцевого самоврядування України в міжнародному співробітництві [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://pravo.org.ua/ua/news/5108->.

2. Пілотний проект у селі Нещерів Обухівського району Київської області [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://lampochki.org.ua/?page_id=55&lang=uk.

3. Громада села Павлівка святкує новенький водогін: колодязі в минулому [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://despro.org.ua/news/news/?ELEMENT_ID=1544.

4. Громадські слухання проекту Спільної операційної програми для Програми транскордонного співробітництва Європейського Інструменту Сусідства Польща-Білорусь-Україна 2014-2020 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.pl-by-ua.eu/ua,3>.

5. Планування та управління фінансовими ресурсами територіальної громади / О.П. Кириленко, Б.С. Малиняк, В.В. Письменний, В.В. Русін / Асоціація міст України. – К.: ТОВ „ПІДПРИЄМСТВО „ВІ ЕН ЕЙ”, 2015. – 396 с.